کوتاه از جامعه

افزایش مرگ‌های منتسب به فشار خون

ایرج حریرچی، معاون کل وزارت بهداشت گفت: میزان مرگ و میرهای منتسب به فشار خون ۵۵ درصد افزایش و متاسفانه شیوع سه برابری داشته است. وی با اشاره به این که پرفشاری خون مهم‌ترین عامل مرگ و میر و بیماری‌زایی ایرانیان در ده سال اخیر بوده است، افزود: در ایران حداقل ۴۰ درصد و در برخی مناطق تا ۶۰ درصد مردم از بیماری فشار خون خود اطلاع ندارند و اگر بتوانیم مردم را از وجود بیماری فشار خون‌شان آگاه کنیم، حداقل ۳۰ درصد از مرگ‌های ناشی از آن کاهش پیدا می‌کند. حریرچی ادامه داد: ۲۷ درصد افراد بالای ۱۸ سال، فشار خون ۱۴ بالای ۹ دارند. /جام‌جم

سوالات امتحان نهایی لو نرفته

در حالی که برخی افراد سودجو و کلاهبردار از چند هفته قبل در فضای مجازی با ارائه فراخوان و با ادعای دسترسی به سؤالات از مخاطبان خود خواستند هزینه‌ای را پرداخت کنند تا سؤالات را قبل از برگزاری امتحانات در اختیارشان قرار دهند، خسرو ساکی، رئیس مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی گفت: رمز بازگشایی فایل سؤالات امتحان نهایی نیم‌ساعت قبل از آغاز جلسه آزمون از طریق این مرکز برای مدیران حوزه‌های امتحانی ارسال می‌شود و امکان لو رفتن سؤالات وجود ندارد. /فارس

۲ داروی ضدچاقی که مرگ آورند

مهناز خانوی، مدیرکل فراورده‌های طبیعی، سنتی ومکمل سازمان غذا و دارو دستور جمع‌آوری دو محصول چاقی غیرمجاز از بازار را ابلاغ و اعلام کرد.

در نامه وی به معاونت‌های غذا و دارو دانشگاه‌های علوم پزشکی و درمانی سراسرکشور آمده است: براساس اعلام دفتر نظارت و پایش مصرف فرآورده‌های سلامت در مورد ایجاد عارضه منجر به مرگ فرآورده body tech apple fat fast و همچنین ایجاد عارضه پس از مصرف فرآورده «کپسول چاقی فرشته» و فروش غیرقانونی آن در عطاری‌ها، این فرآورده‌ها تاکنون هیچ‌گونه مجوزی برای تولید، توزیع، واردات و فروش در سطح عرضه را از اداره کل فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو دریافت نکرده‌اند. /تسنیم

جمعیت جوان کشور ۳ میلیون نفر کم شد

علی‌اکبر محزون، مدیرکل دفتر سرشماری و جمعیت مرکز آمار ایران گفت: جمعیت جوان کشور از ۲۳ میلیون نفر به ۲۰ میلیون نفر کاهش یافته است. وی با تاکید بر این که رشد جمعیت سالمندان کشور سه برابر نرخ رشد جمعیت است، افزود: براساس سرشماری سال ۹۵ که جمعیت کشور ۸۰ میلیون نفر بود با احتساب نرخ رشد جمعیت ۱/۲۴ درصدی، جمعیت کنونی کشور ۸۳ میلیون نفر برآورد می‌شود.

محزون ادامه داد: نرخ رشد جمعیت در دهه شصت ۳/۹ درصد بود که هم‌اکنون ۱/۲۴ درصد کاهش یافته است. وی گفت: آخرین سرشماری نشان می‌دهد ۴/۶ درصد جمعیت کشور زیر ۱۵ سال، ۲۲ درصد ۱۵ تا ۲۰ سال، ۴۱/۹ درصد ۳۰ تا ۶۴ سال، ۶/۴ درصد بالای ۶۵ سال و ۸/۲ درصد سالمند هستند. مدیرکل دفترسرشماری و جمعیت مرکز آمار ایران تصریح کرد: سال ۱۴۲۰، ۲۶/۱ درصد جمعیت کشور سالمند خواهند بود و این به آن معناست که از هر چهار نفر یک نفر سالمند می‌شود. به گفته وی برای رسیدن به نرخ تعادل در جمعیت باید به سطح دو تا سه فرزند درهر خانواده برسیم. /مهر

تدبیر جدید برای کودکان کار

حبیب‌ا... مسعودی‌فرید، معاون امور اجتماعی سازمان بهزیستی از تصویب آیین‌نامه جدید کودکان کار و خیابان در نیمه دوم امسال خبر داد و گفت: تا پایان سال زمینه اجرایی شدن آن فراهم خواهد شد. به گفته وی، این آیین نامه نقش اورژانس اجتماعی را پررنگ‌تر کرده ضمن این‌که در بخش حمایتی نیز تمهیداتی برای خانواده‌های کودکان کار و خیابان در نظر گرفته شده است. /مهر

ممنوعیت ورود اتوبوس‌های دست دوم به پایتخت

محمدعلی کرونی، دبیر کمیسیون عمران و حمل‌ونقل شورای شهر از ممنوعیت ورود اتوبوس‌های دست دوم به پایتخت خبر داد و افزود: با وجود مطرح شدن طرح ورود اتوبوس‌های دست دوم برای نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی از سوی شهرداری تهران، این طرح از سوی دولت رد شد. کرونی ادامه داد: قرار بود این اتوبوس‌ها برای ساماندهی وضعیت کمی ناوگان حمل و نقل شهری مورد استفاده قرار بگیرند. /آنا

عکس: مجید آزاد/ جام‌جم

دکتر فاضل، دانشمند ایرانی که در تهیه گزارش تکان‌دهنده اخیر سازمان ملل نقش کلیدی داشته هشدار داد

عقب‌گرد در محیط‌زیست

مهدی آیینی

دبیر جامعه

اگر بنا داریم که برای نسل‌های آینده، یک سرزمین سالم با امکان معیشت پایدار برجا بگذاریم، باید همین امروز درس‌های آموخته از خطاهای راهبردی گذشته خود را به کار ببندیم. با یافته‌های جدید، دیگر نمی‌توانیم همان دروغ گذشته و تکراری را به فرزندان‌مان تحویل دهیم که: «ما نمی‌دانستیم!»

این عبارات را از زبان یک دانشمند ایرانی می‌شنویم که در تهیه گزارش پرسروصدای اخیر سازمان ملل متحد نقش کلیدی داشته است. دکتر اصغر محمدی فاضل که هم‌اکنون عضو هیات رئیسه سازوکار جهانی تنوع زیستی و خدمات زیست بومی، مشاور ارشد برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد و بنیانگذار خانه کارآفرینی بین‌المللی است، سابقه همکاری با ده‌ها نهاد علمی و اجرایی جهانی را در کارنامه خود دارد ولی همچنان خود را یک معلم می‌داند. آقای معلم وقتی بحث به اقدامات زیست‌محیطی‌ترین دولت کشور و شرایط محیط‌زیست کشورمان می‌رسد، تاکید می‌کند بهتر است دولت لقب زیست‌محیطی‌ترین دولت را از خود پس بگیرد.

گزارش اخیر سازمان ملل درباره شرایط محیط‌زیست خیلی‌ها را نگران کرده. از نحوه تهیه این گزارش برایمان بگویید.

فرآیند تهیه این گزارش از حدود سه سال پیش شروع شد، اولین اقدام نیز تهیه فهرستی از کارشناسان بود که توانایی لازم را برای تهیه این گزارش داشتند. اطلاعیه‌ای برای مراکز علمی و تحقیقاتی و حتی بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد ارسال و حتی از طریق وزارتخانه‌های مرتبط نیز اقدام شد. در واقع از همه سازوکارها استفاده شد؛ به این ترتیب از سراسر جهان بیش از ۲۰۰۰ نفر اعلام آمادگی کردند. از بین این افراد نیز ۷۰۰ نفر انتخاب و از بین آنها حدود ۱۵۰ نفر برای تهیه این گزارش به عنوان کارشناسان اصلی انتخاب شدند.

در این گزارش فرآیندهای منحصر به فرد برای مطالعه دانش بومی و محلی اتخاذ شده است. از طرفی این گزارش بیش از ۲۰۰۰ تحلیل را بررسی کرده و پس از انتشار پیش‌نویس بیش از ۲۰ هزار نظر و پیشنهاد را دریافت کرده است. به نظرم این روند باعث شد که بسیاری از ذی‌نفعان احساس کنند این گزارش با دانسته‌های آنها تطبیق دارد.

شما چگونه برای این کار انتخاب شدید؟

با توجه به سابقه‌ای که در حوزه تنوع زیستی داشتم انتخاب شدم. در دوره‌ای رئیس رکن علمی و فناوری کنوانسیون تنوع زیستی بودم، علاوه براین با برنامه انسان و کره مسکون در یونسکو و همین طور با UNDP و UNEP نیز همکاری کرده ام به همین خاطر از من دعوت به همکاری شد.

در تهیه این گزارش چه مسؤولیتی داشتید؟

در کمیته مدیریت دانش مسؤولیت داشتم و عضو کمیته مدیریت تهیه گزارش نیز بودم.

به جز شما دانشمندان ایرانی دیگری نیز در تهیه این گزارش نقش داشتند؟

سه آقای ایرانی دیگر نیز بودند، آقایی به نام نیامر که این روزها مشغول تحقیق و پژوهش در موزه فرانکفورت است و دکتر کلاهی از دانشگاه فردوسی مشهد و آقای پناهی از دانشگاه علوم و تحقیقات که تلاش‌شان چشمگیر بود.

چه اطلاعاتی از محیط‌زیست کشورمان مورد توجه اعضای تدوین این گزارش قرار گرفت؟

بحث مشارکت در ذخیره‌گاه‌های زیست کره و به‌طور مشخص مدل حفظ ذخیره‌گاه زیست کره میانکاله مورد توجه بود، علاوه بر این بحث مشارکت سازمان‌های مردم نهاد در تهیه گزارش‌های محیط‌زیستی، فعالیت استارت آپ‌های محیط‌زیستی و تعداد زیاد شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان در حوزه محیط‌زیست نیز از مواردی بود که برای گروه‌های تهیه گزارش جالب بود.

از یک میلیون گونه جانوری که در خطر انقراض قرار دارند و در این گزارش به آن اشاره شده سهم ایران چقدر است؟

اطلاعات مناسبی در این خصوص وجود ندارد، چون مطالعه دقیقی نشده اما از هشت میلیون گونه جانوری جهان حدود یک میلیون‌گونه در خطر انقراض قرار دارد. می‌توان گفت این روند در کشورمان نسبت به متوسط جهانی وخیم‌تر است. اگر بگویم در جهان تقریبا یک هشتم گونه‌های جهانی در خطر انقراض قرار دارند با توجه به مطالعات پراکنده‌ای که درایران انجام شده و فشاری که روی اکوسیستم‌های خشکی و آبی وجود دارد و در کنار سوءمدیریت‌ها و دست اندازی‌هایی که به طبیعت می‌شود شرایط در کشورمان را نگران‌کننده‌تر است. (البته برای این که برداشت سیاسی نشود باید بگویم سوءمدیریت به این دولت و دولت‌های گذشته مربوط می‌شود)

به سوءمدیریت‌ها اشاره کرده‌اید، به نظرتان در چند سال اخیر شرایط محیط‌زیست به چه شکل بوده است؟

به‌عنوان کسی که ابتدای دولت آقای روحانی ده‌ها مورد یادداشت و مقاله در تایید استقبال از رویکرد زیست‌محیطی ایشان نوشتم و برداشتم این بود که در دولت‌های ایشان شاهد اتفاق خوبی در حوزه محیط‌زیست باشیم، اما متاسفانه در کمال تاسف می‌بینیم نه فقط دراین حوزه مدیریت رو به جلویی نداشتیم بلکه در برخی حوزه‌ها کاملا عملکردهای رو به عقب داشته‌ایم.

بنابراین نمی‌توان دولت آقای روحانی را زیست محیطی‌ترین دولت دانست؟

توصیه دوستانه و فنی من به آقای رئیس‌جمهور این است که حتما ایشان یا یکی از مقام‌های مسؤول این عنوان را از دولت پس بگیرند. دولت آقای روحانی با شعارهای جذاب و جدی و اقدامات نمایشی مانند توجه به دریاچه ارومیه شروع به کار کرد اما پس از مدتی همه چیز به باد و دعا برای باران واگذار شد. اخیرا نیز که با سال پرآب مواجه شده و تراز دریاچه به حد قابل قبول رسیده این اتفاق را به عنوان افتخارات خود ثبت می‌کنند.

برگردیم به گزارش سازمان ملل. چه آمارهای نگران کننده دیگری دراین گزارش وجود دارد؟

مطالعات مذکور نشان می‌دهد جمعیت جهان در ۵۰ سال گذشته دو برابر، اقتصاد جهانی چهار برابر و تجارت جهانی بیش از ده برابر شده است، ولی برای رسیدن به این رشد و به‌خصوص به نیت تولید غذا و پوشاک و تامین انرژی بیشتر، صدها میلیون هکتار جنگل ناپدید شده‌اند، حدود ۶۰ درصد تالاب‌های جهان خشک شده، بیش از ۴۷ درصد از زیست بوم‌های خشکی نابود شده‌اند، زیست توده جانوران وحشی به کمتر از ۲۰ درصد رسیده، عرصه‌های قابل کشت ۷۰ درصد کاهش یافته، آلودگی با پلاستیک ده برابر شده، سالانه حدود ۵۰۰ میلیون تن فلزات سنگین و انواع پساب‌های سرطان‌زا وارد منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی می‌شود و ۹۷ درصد از منابع دریایی و اقیانوس‌ها تحت فشار بهره‌برداری قرار گرفته‌اند.

نکته نگران‌کننده در این فرآیند این است که میزان تخریب طبیعت به صورت فزاینده ادامه دارد، فضاهای شهری چند برابر شده‌اند و ما به صورت روزمره میزان مصرف و تقاضای خود را افزایش می‌دهیم در حالی‌که مرتبا از منابع تولید غذا و آب و اکسیژن و آرامش انسان‌ها کاسته می‌شود و توسعه شهرها و جاده‌های مواصلاتی و در پی آن تخریب عرصه‌های طبیعی خشکی و دریایی، ادامه حیات صدها هزار گونه از حدود هشت میلیون گونه زیستمند روی کره مسکون را تهدید می‌کند.

با این سنگ تمامی که بشر برای تخریب محیط‌زیست گذاشته بعید نیست تا چند سال آینده بسیاری از کشورها با بحران امنیت رو به رو شوند. این گزارش دراین خصوص چه نکاتی را گوشزد می‌کند؟

در گزارش سازمان ملل هشدار داده شده که انقراض گونه‌ها در کنار چالش تغییرات اقلیمی مخاطره‌انگیز و در صورت ادامه وضعیت کنونی و اصلاح نشدن رویکردها و سیاست‌ها در حوزه کشاورزی، مصرف و محیط‌زیست، امنیت غذایی، سلامت، کیفیت، بنیادهای اقتصادی، توان تامین معیشت خانواده‌ها و پیرو آن ثبات اجتماعی و حتی ژئوپلتیک بسیاری از کشورهای جهان به خطر خواهد افتاد. به عبارت دیگر در بسیاری از کشورهای جهان در حال حاضر پول مالیات‌دهندگان به بهانه توسعه، صرف تخریب محیط‌زیست و ناامنی کشورها می‌شود.

مخاطبان اصلی این گزارش چه افرادی هستند؟

گرچه این گزارش می‌تواند در سطوح وسیع علمی و اجرایی مخاطب داشته باشد ولی برای دولت‌ها توصیه‌های بسیار مفیدی دارد که مهم‌ترین آن تاکید برای سوگیری برای یک الگوی توسعه پایدار بر مبنای ظرفیت سرزمینی و رشد اقتصادی منطقی است. در این گزارش پیشنهاد شده کشورها و حتی نهادهای بین‌المللی به جای تولید ناخالص داخلی به‌عنوان شاخص کلیدی رشد اقتصادی از رویکردهای جامع‌تری استفاده کنند که به کیفیت زندگی و تاثیر متقابل انسان و کره مسکون توجه دارد. به عبارت دیگر باید مفهوم «کیفیت خوب زندگی» از «مصرف بیشتر» تفکیک شود و رویکردهای مالی و اقتصادی که به تخریب تنوع‌زیستی منجر می‌شود باید تغییر کند.

به نظرتان با شرایط کنونی در جوامعی مثل ما این تغییر شدنی است؟

به نظرم تحول در تصمیم‌گیری تنها زمانی امکان‌پذیر است که ما ابزارهای سنجش ارزش طبیعت را در تصمیم گیری‌های اجتماعی و اقتصادی در همه سطوح توسعه دهیم و با فاصله گرفتن از مفاهیم طبیعت‌ستیزانه‌ای مثل تولید ناخالص داخلی به سمت ارزشیابی منابع زیستی و ارزیابی تنوع زیستی و سنجش میزان تاثیر آن در رفاه ملی باشیم. به عبارت دیگر باید بپذیریم طبیعت برای فروش نیست و همان اندازه که سیستم اقتصادی ما به طبیعت احترام می‌گذارد، می‌تواند انتظار دریافت منافع از سازوکارهای زیست بومی هم داشته باشد.

به‌عنوان مثال اگر به حوزه کشاورزی از منظر بهره‌وری (که به طور معمول با عملکرد در هکتار اندازه گیری می‌شود) نگاه کنید، تصویر ناقصی از هزینه‌های واقعی و مزایای مربوط به زنجیره ارزش غذایی کشاورزی و مواد غذایی ارائه می‌کند. این موضوع فقط محدود به کشورهای درحال توسعه نیست و بررسی تاثیر کمک صدمیلیارد دلاری به بخش کشاورزی در کشورهای OECD در سال ۲۰۱۵ نشان می‌دهد عملکرد بخش کشاورزی برای محیط‌زیست زیان‌آورتر شده است. به عبارت دیگر نظام سرمایه‌گذاری از طریق تزریق یارانه مستقیم و غیرمستقیم نه تنها مطابق منافع ملی نبوده بلکه تاثیرات منفی منطقه‌ای و جهانی هم به دنبال داشته است.

الگوهای فعلی تولید، پردازش و مصرف، تاثیرات غیر قابل قبولی را بر محیط‌زیست به‌ویژه در مورد جوامع صنعتی ایجاد می‌کنند. به‌عنوان مثال، هزینه یک کیلو گوجه فرنگی بدون محاسبه هزینه آسیب زیست‌محیطی و حتی آثار مخرب کود و آفت‌کش محاسبه می‌شود و در نتیجه من و شما مبلغی که برای تهیه آن پرداخت می‌کنیم بسیار کمتر از خسارتی است که به سلامت عمومی و منافع ملی وارد می‌شود.

به‌عنوان یکی از اعضای کلیدی تهیه این گزارش به نظر شما چه باید کرد؟

معتقدم از منظر ملی مهم‌ترین کار در راستای منافع ملی ایران، قطع کمک‌های دولت به صنایع مخرب، سوخت‌های فسیلی، ماهیگیری صنعتی و کشاورزی غرقابی است. بدون تعارف معتقدم ما به جای بهره‌برداری در حال غارت منابع ملی هستیم و در صورتی که این روند را متوقف نکنیم ادامه حیات حدود صد میلیون زن و مرد و کودک ایرانی در چند سال آینده به مخاطره خواهد افتاد. ما چاره‌ای نداریم تا دست از لجبازی در ادامه روش‌های مخرب و نخ نمای کشاورزی و بهره برداری از معادن و جنگل تراشی و تالاب‌خواری برداریم و در مقابل، اعتبارات و توان ملی را به سوی بازسازی طبیعت و نوآوری در تولید معطوف کنیم.

اگر بنا داریم برای نسل‌های آینده، یک سرزمین سالم با امکان معیشت پایدار بر جا بگذاریم، باید همین امروز درس‌های آموخته از خطاهای راهبردی گذشته خود را به کار ببندیم. با یافته‌های جدید، دیگر نمی‌توانیم همان دروغ گذشته و تکراری را به فرزندانمان تحویل دهیم که «ما نمی‌دانستیم!»

به نظرتان کدام وزارتخانه و سازمان‌ها بیشتر به تغییر نیاز دارند؟

گرچه تغییر اساسی فقط به دولت محدود نمی‌شود و باید همه ارکان نظام به آن اهتمام داشته باشند، ولی بخش‌های کشاورزی، صنعت، مسکن و معدن ما با بیل و کلنگ و لودر و دینامیت به جان مملکت افتاده‌اند و منافع افراد فرصت طلب و سودجو به نحو عجیبی به یکدیگر گره خورده است.

به‌عنوان مثال در حوزه تولید غذا ما هیچ چاره‌ای جز استفاده از دانش سنتی و پایدار کشاورزی و تلفیق آن با دانش روز نداریم و این گره نه به دست نظام مهندسی کشاورزی کلاسیک بلکه فقط به دست جوانان خلاق با روش‌های دانش‌بنیان حاصل خواهد شد. به عبارت دیگر ما باید جوانگرایی را در همه ارکان کشور پیاده کنیم وگرنه از کوزه این کابینه با معدل سنی ۶۰ سال همان برون تراود که تا به حال مملکت را به سراشیبی رسانده است.

توصیه دوستانه و فنی من به آقای رئیس جمهور این است که حتما ایشان یا یکی از مقام‌های مسؤول، عنوان زیست‌محیطی‌ترین را از دولت پس بگیرند

بدون تعارف معتقدم ما به جای بهره‌برداری در حال غارت منابع ملی هستیم و در صورتی که این روند را متوقف نکنیم ادامه حیات حدود صد میلیون زن و مرد و کودک ایرانی در چند سال آینده به مخاطره خواهد افتاد

روز جهانی تنوع زیستی

جامعه+

امروز روز جهانی تنوع زیستی است، اخیرا رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست تصمیم به واگذاری کنوانسیون تنوع زیستی گرفته، نظرتان درباره چنین تصمیم‌هایی چیست؟

به نظرم خودشان باید پاسخ بدهند که چگونه این تصمیم‌ها را می‌گیرند. حداقل به عنوان شخصی که در این حوزه ۳۰ سال تجربه کار دارم، اعتراف می‌کنم بسیاری از گفته‌های ایشان و برخی اعضای تیم دولت را اساسا متوجه نمی‌شوم. این ماجرا را می‌گذارم به پای بی‌سوادی خودم!

اما واگذاری تنوع زیستی به جهاد کشاورزی با هیچ منطقی قابل توجیه نیست.
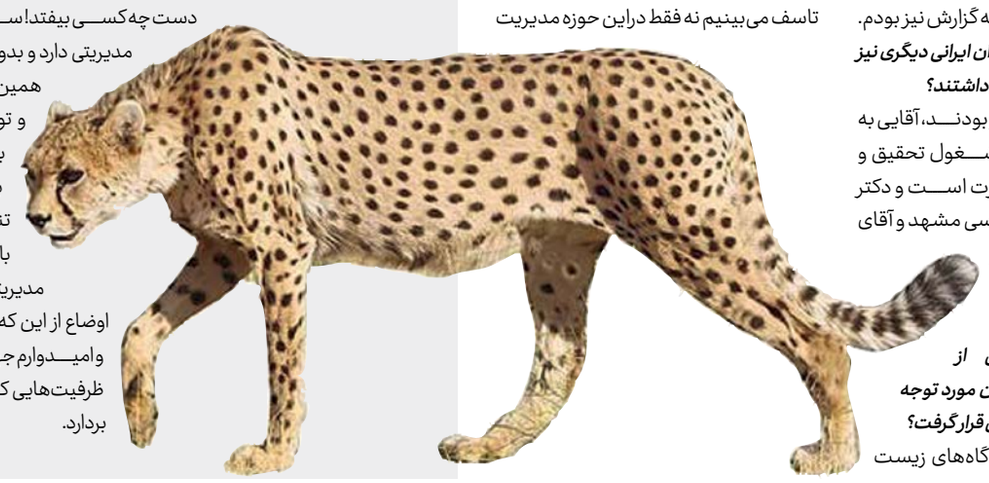
بدون تردید تنوع زیستی در حوزه مسؤولیت محیط‌زیست است، اما وقتی این موضوع توسط سازمان متولی به بدترین شکل ممکن مدیریت می‌شود دیگر تفاوتی ندارد به دست چه کسی بیفتد! سازمان محیط‌زیست ضعف مدیریتی دارد و بدون برنامه عمل می‌کند به همین خاطر بعید می‌دانم نقشه و توطئه‌ای پشت این تصمیم باشد. تاکید می‌کنم نسبت به واگذاری مرجعیت تنوع‌زیستی به جهاد کشاورزی با توجه به ظرفیت‌های مدیریتی محیط‌زیست به نظرم اوضاع از این که هست بدتر نمی‌شود و امیدوارم جهاد کشاورزی با توجه به ظرفیت‌هایی که دارد در این حوزه قدمی بردارد.